

КЛАСТЕРИ ЯК ФОРМА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

© Шимко О.В., 2015

Інноваційну модель економічного і соціального розвитку проголошено одним із стратегічних пріоритетів для України [1,2]. Особливістю сучасного економічного середовища в Україні є те, що активність суб'єктів господарювання у сфері продукування нововведень залишається низькою, а дієвість механізмів активізації такої діяльності є неефективною.

Основними факторами, які спричиняють недостатній розвиток інноваційної активності в Україні є:

- неефективний механізм стимулювання з боку держави науково-технологічної та інноваційної діяльності;

- послаблення зв'язку «наука-освіта-виробництво»;
- складнощі розвитку малого та середнього інноваційного підприємництва.

В умовах поглиблення конкуренції і зростаючого ступеня ризику та невизначеності проблема підвищення ефективності інноваційної діяльності тісно пов'язана як з вибором пріоритетних напрямків інноваційного розвитку економіки України, так і формуванням ефективної інноваційної політики підприємств, тобто, розбудова національної системи інновацій неможлива без створення дієвого організаційно-економічного механізму взаємовпливу процесів формування інноваційного макроклімату та мікроклімату, одним із ключових інструментів якого є кластеризація.

Кластери являють собою специфічну комбінацію наукових, виробничих і комерційних структур, які на основі використання переваг коопераційної взаємодії сприяють формуванню і ефективному використанню конкурентних переваг окремих підприємств, територій, галузей, національних економік в умовах глобалізації світових економічних процесів та посилення світового конкурентного протистояння.

Будь-якому кластеру, незалежно від його типу, притаманні наступні ознаки:

- симбіоз бізнесу, науки, освіти;
- підтримка місцевих та центральних органів влади;
- наявність спільної мети та ідеології; наявність бренду кластеру;
- розвиток в рамках кластеру інновацій та ефективних комунікацій.
- Як свідчить світова практика, ключовими перевагами кластерної організації бізнесу є наступні:
- зміцнення співробітництва між бізнесом, наукою і державою;
- зростання ефективності роботи підприємств завдяки швидкому доступу до ресурсів, знань, інноваційних технологій, а також завдяки зменшенню трансакційних витрат, розподілу ризиків;
- активізація інноваційної діяльності підприємств завдяки так званому «ефекту переливу» (spillover);
- підвищення інвестиційної привабливості регіонів та країни в цілому, що зумовлено вищим рівнем довіри інвесторів до розвинутих мережевих структур, а також наявністю гарантій та пільг інвесторам з боку держави у випадку її участі у кластерних ініціативах;
- формування замкненого виробничого циклу завдяки створенню у рамках кластера раніш відсутніх у виробництві ланок, що сприяє розвитку імпортозаміщення.

Досвід розвитку кластерних ініціатив на Поділлі, Поліссі, Прикарпатті, інших регіонах України свідчать, що кластерні об'єднання на сьогодні є однією з найефективніших форм не лише організації інноваційних процесів та регіонального розвитку, а й взаємодії влади, бізнесу, науки і громадськості, що забезпечує високу продуктивність територій шляхом ефективного використання інтелектуальних, природних, технологічних, фінансових та інформаційних ресурсів, виробничої та соціальної інфраструктури окремих територій [3,4].

До головних проблем, які перешкоджають їх масштабному та ефективному використанню в Україні, слід віднести:

- відсутність достатнього інформаційного забезпечення створення та функціонування кластерів;
- недостатня зацікавленість малих та середніх підприємств в об'єднанні у великі виробничі

системи;

- невеликий досвід функціонування кластерів в Україні;
- відсутність інвесторів у зв'язку з інвестиційною непривабливістю регіонів;
- відсутність ефективної методологічної та правової бази, яка забезпечує застосування кластерних технологій;

технологій;

- відсутність консолідуючого органу в сфері кластерної політики [5].

Актуальним питанням залишається утворення регіональних та міжрегіональних інноваційних центрів, здатних не лише виконувати функції координатора й організатора регіональних програм інноваційного розвитку, а й функцію інформаційного забезпечення підприємницьких структур регіону. Основні функції яких можна визначити як: створення та експлуатація комп'ютерного банку даних про інноваційно активні підприємства, обсяги та асортиментну структуру інноваційної продукції, прогнозування попиту на інноваційну продукцію, інформаційне обслуговування у питаннях дослідження ринкової кон'юнктури інноваційного ринку, видавництво відповідних кон'юнктурних оглядів, залучення інвестиції до інноваційної сфери шляхом створення й функціонування інноваційної інфраструктури, стимулювання розвитку малих наукомістких підприємств, створення системи обліку, координації і забезпечення доступу до результатів наукових досліджень та технологічних розробок, поширення товаро-інноваційних розробок, зокрема, через здійснення ярмарково-виставкової діяльності тощо.

Всебічна підтримка органами виконавчої влади всіх рівнів інтеграції галузей економіки з науковими та різного рівня навчальними закладами закладе підґрунтя для формування ефективних територіально-галузевих комплексів, а також сприятиме формуванню «knowledge-based economy», яка здатна створити умови для рівноправного партнерства і інтеграції України в Європейське співтовариство.

Необхідною умовою відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційного розвитку регіонів, досягнення високого рівня економічного розвитку та конкурентоспроможності є застосування кластерного підходу з урахуванням інноваційного потенціалу економіки України та окремих регіонів, національних пріоритетів та світових тенденцій регіоналізації та глобалізації.

1. *Про інноваційну діяльність: Закон України від 14.07.2002р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/cgi-bin/law>*

2. *Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 -2015 роки). Шляхом європейської інтеграції // Економіст. – 2004. – №5. – С.29.*

3. *Кластери в економіці України – Режим доступу: <http://geograf.com.ua/blogs/entry/klasteri-v-ekonomitsi-ukrajini>*

4. *Портал «Українські кластери» – Режим доступу: <http://ucluster.org>*

5. *Концепція створення кластерів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/cgi-bin/law>*